

Životné prostredie

revue pre teóriu a tvorbu životného prostredia

Roč. XXVII.

6/1993

Obsah

- Z. Bedrna:** Vplyv privatizácie na agroekologické systémy v krajine 285
- M. Kindl:** Některé problémy vztahu ochrany životního prostředí a procesu privatizace 287
- V. Krajčovič:** Reštrukturalizácia poľnohospodárstva a jej dosah na krajinu 289
- J. Mikoláš:** Ekologické škody minulosti pohľadom zahraničných investorů . 292
- C. Greguš:** Privatizácia lesov a jej vplyv na krajinu 294
- M. Koreň:** Reprivatizácia a ochrana prírody na príklade Tatranského národného parku 297
- N. Ďurajková-Šúriová, Z. Izakovičová:** Stresová zafarbenosť územia Slovenska 299
- Z. Izakovičová, Z. Bedrna:** Vplyv antropických aktivít na degradáciu pôdneho fondu 303
- Z. Rózová:** Ekologická stabilita lesa v sídle 306
- M. Moyzeová:** Krajinnokoologické aspekty rekultivácie štrkovísk 308
- T. Hrnčiarová:** Hodnotenie potenciálnej zraniteľnosti zásob podzemných vôd pre ekologické plánovanie krajiny 311
- A. Sommer:** Chemické produkty vo výžive zvierat 314
- M. Matrka, V. Rusek:** Kokarcinogeny v životním prostředí 316

Aktuality

- M. J. Lisický:** Wetlands world wide .. 282
- K. Pavličková, M. Kozová:** Seminár programu TEMPUS 283
- M. Kozová:** Slovensko-holandský seminár o EIA 284
- P. Eliáš:** Britská ekologická spoločnosť - 80 rokov činnosti 328
- M. Dobrovodská:** Ekologický potenciál nivy rieky Moravy 328
- P. Urban:** Fauna Poľany 329
- M. Ružička:** Stav a rozvoj ekológie na Slovensku 330

Privatizácia a krajina

Našou poľnohospodárskou krajinou prebehla vlna kolektivizácie, ktorá spolu s intenzifikáciou poľnohospodárskej produkcie zasiahla poloprírodné a prírode blízke časti krajiny, biotopy so vzácnymi a ohrozenými druhmi flóry i fauny, čím sa narušila ekologicky vyvážená krajinná štruktúra. To, čo sa aj napriek často neuváženému rozširovaniu ornej pôdy na úkor lúk a pasienkov a intenzifikácii pomocou chémie ešte v krajine zachovalo, ohrozuje v súčasnosti spätný privatizačný proces. Riziko negatívneho vplyvu človeka na krajinu zvyšuje aj nedostatočná legislatíva pri privatizácii lesov. Lesy majú u nás totiž primárne verejnoprospešnú neprodukčnú funkciu, o ktorú individuálni vlastníci prejavujú len okrajový záujem.

Positívom procesu privatizácie z hľadiska životného prostredia by malo byť sprísnenie zásad pri výstavbe, prevádzkovaní i likvidácii výrobných podnikov. V poľnohospodárstve by sa privatizáciou pozemkov mohla zmierniť destabilizácia krajiny, spôsobená výlučne veľkoplošným hospodárením na pôde.

Privatizácia však môže byť len prostriedkom, nie cieľom ozdravenia krajiny a úspešného rozvoja spoločnosti. Ak sa v rámci tohto procesu nezohľadnia ekologické princípy, nie je isté, či to naša krajina unesie.

Zoltán Bedrna, Milan Ružička

Tribúna

Môžeme byť spokojní?

- R. Spáčilová:** Jestvuje nová paradigma pre ekologickú politiku na Slovensku? 318

Kontakty

- J. Jančovicová:** Vplyv skládok chemických odpadov na kvalitu vôd 321
- G. Murín, K. Mičieta:** Medzinárodné úsilie o širšie uplatnenie rastlinných testov 322
- V. Drgoňa:** Kyslé zrážky v juhovýchodnej časti Kanady a severovýchodnej časti USA 323

- V. Hudek:** Regionálne environmentálne centrum pre krajiny strednej a východnej Európy 324

Esej

- P. Krchnák:** Zachránime nádej? 326

Knihy

- T. Hrnčiarová:** Živočíšna ríša sveta .. 331
- M. J. Lisický:** (Ne)populárne o mokradiach 332
- P. Eliáš:** Ochrana živej prírody 332
- Z. Bedrna:** Reštrukturalizácia krajiny a ochrana prírody 333

Contents

Z. Bedrna: The influence of privatization on agroecological landscape systems	285
M. Kindl: Some problems of relations between the process of privatization and environmental protection	287
V. Krajčovič: Restructuring of agriculture and its impact on a landscape	289
J. Mikoláš: Environmental changes of the past from the point of view of foreign investors	292
C. Greguš: Forest privatization and its influence on the landscape	294
M. Koreň: Reprivatization and nature protection on the example of the Tatra National Park	297
N. Ďurajková-Šúriová, Z. Izakovičová: Environmental stress of Slovakia	299
Z. Izakovičová, Z. Bedrna: Influence of human activities on soil degradation	303
Z. Rózová: Ecological forest stability in settlements	306
M. Moyzeová: Landscape-ecological aspects of recultivation of gravel-pits	308
T. Hrnčiarová: Evaluation of potential vulnerability of underground water supply for ecological landscape planning	311
A. Sommer: Chemical products in nutrition of animals	314
M. Matrka, V. Rusek: Cocarcinogens in the environment	316
Recent news	
M. J. Lisický: Wetland world wide	282
K. Pavlíčková, M. Kozová: Seminar on the programme TEMPUS	283
M. Kozová: Slovak-Dutch seminar on EIA	283
P. Eliáš: British Ecological Society - 80 years of activity	328
M. Dobrovodská: Ecological potential of the flood plain of the river Morava	328
P. Urban: Fauna of the Pofana	329
M. Ružička: State and development of ecology in Slovakia	330
Tribune	
May we be satisfied?	
R. Spáčilová: Does there exist a new paradigm for ecological policy?	318
Contacts	
J. Jančovicová: Influence of dumps of chemical wastes on water quality	321
G. Murín, K. Mičieta: International effort for wider application of plant tests	322
V. Drgoňa: Acid rains in south-eastern part of Canada and north-eastern part of the USA	323
V. Hudek: Regional Environmental Centre for the countries of Central and Eastern Europe	324
Essay	
P. Krchnák: Will be hope saved?	326
Books	331

Privatization and the landscape

In our agricultural country was carried out collectivization that together with the intensification of agricultural production influenced the semi-natural and natural parts of the landscape, biotopes with rare and threatened species of the flora and fauna that means the damage of an ecologically balanced landscape structure. That, what was conserved in the landscape in spite of the unconsidered enlargement of arable land to the detriment of meadows and pastures and intensification by the help of chemistry, is now threatened by the privatization process. The lack of laws in forest privatization increases the risk of negative impact of man on the landscape. In our country forests have primary public non-productive function that interests the individual owners only slightly.

From the viewpoint of the environment the more rigorous conditions of building up, processing and liquidation of enterprises ought to be the positivity of the privatization process. In agriculture the landscape destabilization caused by large-scale soil management ought to be diminished by land privatization.

Privatization may be only a means, but not the aim of the landscape care and successful social development. If within this process the ecological principles are not accepted, is questionable whether our country endures it.

Zoltán Bedrna, Milan Ružička

Wetlands world wide

Ramsarská konvencia, o ktorej sme referovali v treťom tohoročnom čísle, urobila ďalší záznam do svojej kroniky. V dňoch 8.-16. júna 1993 sa v japonskom meste Kuširo (Hokkaido) zišli delegácie signatárskych štátov, aby hodnotili trojročné obdobie, ktoré uplynulo od 4. stretnutia v Montreux (1990).

Konvenciu doteraz podpísalo a ratifikovalo 77 štátov, ale množstvo pozorovateľov akreditovaných za nečlenské štáty nasvedčuje tomu, že by počet signatárov mohol v najbližšom čase prekročiť stovku. Okrem nich sa na rokovaníach zúčastnili aj zástupcovia významných medzinárodných organizácií (UNESCO, IUCN, UNEP, WWF, Svetovej banky, Európskeho spoločenstva) a niekoľko stovák zástupcov japonských samosprávnych orgánov a mimovládnych ochranných organizácií. Japonským organizátorom sa podarilo vytvoriť z podujatia prestížnu celonárodnú záležitosť, a to napriek práve prebiehajúcej svadbe následníka trónu.

Slovenská delegácia v požadovanom predstihu pripravila národnú správu o stave našich mokradí zapísaných do zoznamu medzinárodne významných lokalít (Čičov, Jurský šúr, Parížske močiare a Senné). Delegáti prostredníctvom predložených konferenčných materiálov vzali de facto na vedomie aj nahlásenie ďalších 3 lokalít v Slo-

venskej republike (Pomoravie, Latorica a Podunajské lužné lesy). Najmä ekosystém Podunajských lužných lesov bol stredobodom záujmu v súvislosti s medzinárodnou známu kauzou Gabčíkovo. Odrazilo sa to aj v schválených záverečných dokumentoch, kde sa hovorí:

„Berúc na vedomie, že Dunaj preteká ôsmimi štátmi a zahŕňa, alebo je spätý s viacerými mokradmi medzinárodného významu, vrátane Čičovského mŕtveho ramena a Dunajských lužných lesov v Slovenskej republike, jazera Srebna v Bulharsku a dunajskej delty v Rumunsku, s obavami o hrozbu ekologických zmien Dunaja a s ním spätých mokradí, ktoré predstavujú znečistenie vody, odvedenie toku pre gabčíkovskú elektrárňu v Slovenskej republike a nebezpečie náhodného alebo úmyselného vypustenia ropných látok z plavidiel, Konferencia vyzýva vlády Slovenska a Maďarska, aby prijali ako záväzné rozhodnutia Medzinárodného súdneho dvora vo veci gabčíkovskej priehrady a aby v každom prípade spolupracovali s medzinárodným spoločenstvom na uspokojujúcom riešení ekologických súvislostí“ (Rec. 5. 1. 3).

Okrem plenárneho zasadnutia pracovali delegáti v štyroch tvorivých dielňach (workshopoch):

- ochrana lokalít vpísaných do listiny,
- rozumné využívanie mokradí,